

LAZARILLO DE TORMES

vertaald door Sophie Brinkman

tweetalige uitgave
BoekWerk

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het 'Fondo para la Traducción de Autores Españoles a Idiomas Extranjeros' van het Ministerio de Cultura te Madrid.

1e druk februari 1988
2e druk juli 1992

Oorspronkelijke titel: La vida de Lazarillo de Tormes
y de sus fortunas y adversidades

Vertaling: Sophie Brinkman
Redactie: Gerda Leegsma
Productie: TextCase, Groningen
Zetwerk: Letter & Lijn, Groningen
Druk: Bariet, Ruinen
© 1988 BoekWerk
Emmastraat 31-2
9722 EW Groningen

ISBN 90 71677 11 7

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Woord vooraf 9

Proloog 12-13

Eerste hoofdstuk 16-17

Waarin Lázaro vertelt over zijn leven en wiens zoon hij is.

Tweede hoofdstuk 50-51

Hoe Lázaro in dienst kwam bij een geestelijke en wat hij met hem beleefde.

Derde hoofdstuk 80-81

Hoe Lázaro in dienst kwam bij een edelman en wat hij met hem meemaakte.

Vierde hoofdstuk 128-129

Hoe Lázaro in dienst kwam bij een monnik en wat hij met hem meemaakte.

Vijfde hoofdstuk 130-131

Hoe Lázaro in dienst trad bij een aflaatverkoper en over de dingen die hij met hem beleefde.

Zesde hoofdstuk 146-147

Hoe Lázaro in dienst trad bij een kapelaan en wat hij met hem beleefde.

Zevende hoofdstuk 148-149

Hoe Lázaro in dienst kwam bij een gerechtsdienaar en wat hij met hem meemaakte.

**Het leven van Lazarillo
de Tormes en zijn voorspoed
en tegenslagen**

1554

**La vida de
Lazarillo de Tormes
y de sus fortunas
y adversidades**

TRATADO PRIMERO

Cuenta Lázaro su vida y cómo hijo fue

Pues sepa Vuestra Merced ante todas cosas que a mí llaman Lázaro de Tormes, hijo de Tomé González y de Antona Pérez, naturales de Tejarres, aldea de Salamanca. Mi nacimiento fue dentro del río Tormes, por la cual causa tomé el sobrenombre, y fue desta manera. Mi padre, que Dios perdone, tenía cargo de proveer una molienda de una aceña que está ribera de aquel río, en la cual fue molinero más de quince años; y estando mi madre una noche en la aceña preñada de mí, tomóle el parto y parióme allí. De manera que con verdad me puedo decir nacido en el río.

Pues siendo yo niño de ocho años, achacaron a mi padre ciertas sangrías malhechas en los costales de los que allí a moler venían. Por lo cual fue preso y confesó y no negó, y padeció persecución por justicia. Espero en Dios que está en la Gloria, pues el Evangelio los llama bienaventurados. En este tiempo se hizo cierta armada contra moros, entre los cuales fue mi padre, que a la sazón estaba desterrado por el desastre ya dicho, con cargo de acemilero de un caballero que allá fue. Y con su señor, como leal criado, feneció su vida. Mi viuda madre, como sin marido y sin abrigo se viese, determinó arriarse a los buenos por ser uno dellos, y vínose a vivir a la ciudad, y alquiló una casilla, y metióse a guisar de comer a ciertos estudiantes, y lavaba la ropa a ciertos mozos de caballos del Comendador de la Magdalena. De manera que

EERSTE HOOFDSTUK

*Waarin Lázaro vertelt over zijn leven
en wiens zoon hij is*

Om te beginnen moet Uedele weten dat ik Lázaro de Tormes word genoemd, zoon van Tomé González en Antona Pérez, afkomstig uit Tejares, een dorpje bij Salamanca. Ik ben geboren op de rivier de Tormes; daaraan dank ik mijn bijnaam en het ging op de volgende manier. Mijn vader, God hebbe zijn ziel, werkte in een watermolen die aan de oever van die rivier staat, en hij was daar meer dan vijftien jaar molenaar. Toen mijn moeder, zwanger van mij, op een avond in de molen was, moest zij bevallen en kwam ik daar ter wereld. Daarom kan ik werkelijk zeggen dat ik op de rivier geboren ben.

Toen ik een kind van acht jaar was, werd mijn vader beschuldigd van het toepassen van aderlatingen op de zakken graan van degenen die het daar lieten malen. Daarom werd hij gevangen genomen en hij bekende; hij ontkende het niet en werd door het gerecht gestraft. Ik hoop dat hij in het Rijk der Hemelen is, want de bijbel zegt dat mensen zoals hij gezegend zijn. In die tijd ging er een leger op weg naar de moren, waarin mijn vader, die wegens de reeds genoemde ramp verbannen was. Hij ging mee als muilezeldrijver van een edelman en als een trouw dienaar liet hij het leven samen met zijn heer. Mijn moeder, die zich zonder man en zonder bescherming zag, besloot zich aan te sluiten bij fatsoenlijk volk, om zo een van hen te worden, en ze ging naar de stad. Ze huurde een huisje en begon eten te koken voor een aantal studenten en kleren te wassen voor de staljongens van de Commandeur van de Magdalena-

fue frecuentando las caballerizas. Ella y un hombre moreno de aquellos que las bestias curaban, vinieron en conocimiento. Éste algunas veces se venía a nuestra casa y se iba a la mañana. Otras veces de día llegaba a la puerta, en achaque de comprar huevos, y entrábase en casa. Yo, al principio de su entrada, pesábame con él y habíale miedo, viendo el color y mal gesto que tenía. Mas de que vi que con su venida mejoraba el comer, fuile queriendo bien, porque siempre traía pan, pedazos de carne, y en el invierno leños a que nos calentábamos.

De manera que continuando la posada y conversación, mi madre vino a darme un negrito muy bonito, el cual yo brincaba y ayudaba a calentar.

Y acuérdome que estando el negro de mi padrastro trebejando con el mozuelo, como el niño vía a mi madre y a mí blancos, y a él no, huía dél con miedo para mi madre y, señalando con el dedo decía: '¡Madre, coco!' Respondió él riendo: '¡Hideputa!' Yo, aunque bien muchacho, noté aquella palabra de mi hermanico y dije entre mí: '¡Cuántos debe de haber en el mundo que huyen de otros, porque no se ven a sí mismos!'

Quiso nuestra fortuna que la conversación del Zaide, que así se llamaba, llegó a oídos del mayordomo y, hecha pesquisa, hallóse que la mitad por medio de la cebada que para las bestias le daban, hurtaba; y salvados, leña, almohazas, mandiles y las mantas y sábanas de los caballos, hacía perdidas y, cuando otra cosa no tenía, las bestias desherraba; y con todo esto acudía a mi madre para criar a mi hermanico. No nos maravillemos de un clérigo, ni fraile,

kerk. Zo leerde zij een zwarte man kennen, die een van degenen was die voor de paarden zorgden. Af en toe kwam hij bij ons thuis en ging dan 's morgens weer weg. Andere keren kwam hij overdag, onder het voorwendsel eieren te kopen, en kwam dan binnen. In het begin stond mij dat niet aan en was ik bang voor hem, vanwege zijn kleur en zijn uiterlijk. Maar toen ik merkte dat met zijn komst het eten verbeterde, begon ik hem wel te mogen, want hij bracht altijd brood mee en restjes vlees en in de winter brandhout, zodat wij ons konden warmen.

Toen dus de omgang werd voortgezet en hij bleef komen, schonk mijn moeder mij een klein negerbroertje, waarmee ik speelde en dat ik hielp warm te blijven.

En ik herinner me dat op een keer, toen mijn zwarte stiefvader met het jongetje aan het spelen was, het kind zag dat mijn moeder en ik blank waren en hij niet. Het rende angstig naar mijn moeder en terwijl het met zijn vinger wees, zei het: "Mamma, boeman." Lachend zei hij: "Hoe-renzoon!" En, hoewel ik nog maar een kind was, dacht ik na over wat mijn broertje had gezegd en zei bij mezelf: "Hoeveel mensen zullen er niet zijn die van anderen wegvluchten, doordat ze niet naar zichzelf kijken!"

Het ongeluk wilde dat de omgang met Zaide, want zo heette hij, de rentmeester ter ore kwam, en toen die de zaak onderzocht, ontdekte hij dat de helft van de gerst die voor de paarden was bestemd, gestolen was; verder waren zemelen, brandhout, roskammen, lappen stof en dekkleden van de paarden zoekgeraakt, en wanneer er niets anders was, ontdeed hij de dieren van hun hoefijzers; en met dit alles hielp hij mijn moeder met het grootbrengen van mijn broertje. We hoeven

porque el uno hurta de los pobres y el otro de casa para sus devotas y para ayuda de otro tanto, cuando a un pobre esclavo el amor le animaba a esto. Y probósele cuanto digo, y aun más; porque a mí con amenazas me preguntaban y como niño respondía y descubría cuanto sabía con miedo, hasta ciertas herraduras que por mandado de mi madre a un herrero vendí.

Al triste de mi padraastro azotaron y pringaron, y a mi madre pusieron pena por justicia, sobre el acostumbrado centenario que en casa del sobredicho Comendador no entrase, ni al lastimado Zaide en la suya acogiese. Por no echar la soga tras el caldero, la triste se esforzó y cumplió la sentencia. Y por evitar peligro y quitarse de malas lenguas se fue a servir a los que al presente vivían en el mesón de la Solana, y allí, padeciendo mil importunidades, se acabó de criar mi hermanico hasta que supo andar y a mí hasta ser buen mozuero, que iba a los huéspedes por vino y candelas y por lo demás que me mandaban.

En este tiempo vino a posar al mesón un ciego, el cual, pareciéndole que yo sería para adestrarle, me pidió a mi madre, y ella me encomendó a él, diciéndole cómo era hijo de un buen hombre el cual por ensalzar la fe, había muerto en la de los Gelves y que ella confiaba en Dios no saldría peor hombre que mi padre, y que le rogaba me tratase bien y mirase por mí, pues era huérfano. Él respondió que así lo haría, y que me recibía no por mozo, sino por hijo. Y así le

ons niet te verbazen over een geestelijke die de armen of een monnik die zijn klooster besteelt om vrome vrouwen en dergelijke te helpen, wanneer een arme slaaf op deze manier door de liefde geïnspireerd werd. En alles wat ik zeg, en zelfs meer, werd bewezen, want ze ondervroegen mij onder bedreigingen en omdat ik een kind was antwoordde ik angstig en vertelde alles, tot en met de hoefijzers die ik in opdracht van mijn moeder aan een smid had verkocht.

Mijn arme stiefvader werd geranseld en met gloeiend vet bewerkt. Mijn moeder werd door het gerecht gestraft; behalve de gebruikelijke honderd zweepslagen mocht zij niet meer in het huis van de eerder genoemde Commandeur verschijnen en de beklagenswaardige Zaide niet meer in het hare ontvangen. Om het hoofd boven water te houden, deed de arme vrouw haar best en ze hield zich aan de opgelegde straf. En om gevaar en boze tongen te vermijden, trad ze in dienst bij de herberg 'La Solana' en terwijl ze zich daar duizend dingen moest laten welgevalen, wist ze mijn broertje groot te brengen tot hij kon lopen en mij tot ik een flinke jongen was, die voor de gasten wijn en kaarsen haalde en alle andere dingen die ze me vroegen.

In die tijd verscheen er een blinde in de herberg, die, omdat hij dacht dat ik geschikt zou zijn om hem te geleiden, mijn moeder om mij vroeg. Ze vertrouwde me aan hem toe en vertelde hem dat ik de zoon was van een goede man, die in naam van het Geloof gesneuveld was in de slag bij Los Gelves en dat zij op God vertrouwde dat ik geen slechter mens dan mijn vader zou worden. Ze vroeg hem mij goed te behandelen en voor mij te zorgen, omdat ik wees was. Hij zei dat hij dat zou doen en dat hij mij niet als knechtje maar als zoon

comencé a servir y adestrar a mi nuevo y viejo amo.

Como estuvimos en Salamanca algunos días, pareciéndole a mi amo que no era la ganancia a su contento, determinó irse de allí. Y cuando nos hubimos de partir, yo fui a ver a mi madre, y ambos llorando, me dió su bendición y dijo: -Hijo, ya sé que no te veré más. Procura de ser bueno, y Dios te guíe. Criado te he y con buen amo te he puesto. ¡Válete por tí!

Y así, me fui para mi amo, que esperándome estaba.

Salimos de Salamanca, y llegando a la puente, está a la entrada della un animal de piedra que casi tiene forma de toro, y el ciego mandóme que llegase cerca del animal; y allí puesto me dijo:

-Lázaro, llega el oído a este toro y oirás gran ruido dentro dél.

Yo simplemente llegué, creyendo ser así, y como sintió que tenía la cabeza par de la piedra, afirmó recio la mano y diome una gran calabazada en el diablo del toro, que más de tres días me duró el dolor de la cornada, y díjome:

-Necio, aprende que el mozo del ciego un punto ha de saber más que el diablo.

Y rió mucho la burla. Parecióme que en aquel instante desperté de la simpleza en que como niño dormido estaba. Dije entre mí: "Verdad dice éste, que me cumple avivar el ojo y avisar pues solo soy, y pensar cómo me sepa valer."

Comenzamos nuestro camino, y en muy pocos días me mostró jerigonza. Y como me viese de

met zich meenam. En zo begon ik mijn nieuwe en oude meester te dienen en te geleiden.

Nadat we een paar dagen in Salamanca hadden doorgebracht, vond mijn meester dat de verdiensten niet naar zijn zin waren en hij besloot verder te gaan. Toen we klaar waren voor vertrek, ging ik naar mijn moeder en terwijl we beiden moesten huilen, gaf ze mij haar zegen en zei:

“Mijn zoon, ik weet dat ik je nooit meer zal zien. Zorg dat je je goed gedraagt, en moge God je bijstaan. Ik heb je grootgebracht en je een goede meester gegeven. Nu moet je voor jezelf zorgen!” En zo ging ik naar mijn meester, die op me stond te wachten.

We verlieten Salamanca en kwamen bij de brug. Aan het begin daarvan staat een stenen beeld van een dier, dat bijna de vorm heeft van een stier. De blinde gaf mij bevel dicht bij het beest te gaan staan en toen ik daar stond, zei hij:

“Lázaro, leg je oor tegen deze stier, dan zul je een luid geruis horen.”

Ik geloofde hem en deed wat hij vroeg en toen hij voelde dat ik mijn hoofd tegen het beeld hield, hief hij zijn hand en gaf mij zo'n klap, dat mijn hoofd tegen dat duivelse beest sloeg en ik de pijn na drie dagen nog voelde, en hij zei:

“Onnozele hals, je moet leren dat een blindenjongen nog iets slimmer moet zijn dan de duivel zelf.”

En hij lachte om zijn grap. Op dat moment had ik het gevoel dat ik wakker werd uit een staat van kinderlijke onschuld. Ik zei bij mezelf: “Wat hij zegt is waar; ik moet mijn ogen openhouden en op mijn hoede zijn, want ik ben alleen en ik moet zorgen dat ik me weet te redden.”

We gingen op weg en in een paar dagen tijd leerde hij mij het jargon. Hij had er plezier in om te mer-

buen ingenio, holgábase mucho y decía:

-Yo oro ni plata no te lo puedo dar, mas avisos para vivir muchos te mostraré.

Y fue así, que, después de Dios éste me dió la vida y siendo ciego, me alumbró y adestró en la carrera de vivir.

Huelgo de contar a Vuestra Merced estas niñerías, para mostrar cuánta virtud sea saber los hombres subir siendo bajos, y dejarse bajar siendo altos, cuánto vicio.

Pues tornando al bueno de mi ciego y contando sus cosas, Vuestra Merced sepa que desde Dios crió el mundo, ninguno formó más astuto ni sagaz. En su oficio era una águila. Ciento y tantas oraciones sabía de coro; un tono bajo, reposado y muy sonable que hacía resonar la iglesia donde rezaba; un rostro humilde y devoto, que con muy buen continente ponía cuando rezaba, sin hacer gestos ni visajes con boca ni ojos, como otros suelen hacer. Allende desto, tenía otras mil formas y maneras para sacar el dinero. Decía saber oraciones para muchos y diversos efectos: para mujeres que no parían, para las que estaban de parto, para las que eran mal casadas, que sus maridos las quisiesen bien. Echaba pronósticos a las preñadas, si traía hijo o hija. Pues en caso de medicina decía que Galeno no supo la mitad que él para muela, desmayos, males de madre. Finalmente, nadie le decía padecer alguna pasión que luego no le decía:

ken dat ik slim genoeg was en hij zei:

“Goud en zilver kan ik je niet geven, maar ik kan je wel leren hoe je kunt overleven.”

En zo was hij het die mij na God het leven gaf en terwijl hij blind was, verlichtte hij mij en leidde mij op mijn levensweg.

Ik heb er plezier in Uedele over deze kleine dingen te vertellen, omdat ik zo kan laten zien hoe goed het is wanneer mensen van lage afkomst in het leven weten op te klimmen en hoe slecht het is voor de hooggeplaatsten om omlaag te vallen.

Maar om terug te komen op mijn blinde meester en alles over hem te vertellen, moet Uedele weten dat er, sinds God de wereld schiep, niemand is geweest die zo slim en geslepen was als hij. Hij was een meester in zijn vak. Hij kende meer dan honderd gebeden uit zijn hoofd en hij had een lage, rustige, maar duidelijk hoorbare stem, die de kerk waar hij bad deed weergalmen. Tijdens het bidden had hij een nederige en vrome uitdrukking op zijn gezicht en nam hij een eerbiedwaardige houding aan; hij maakte geen gebaren, trok geen gezichten en rolde ook niet met zijn ogen, zoals anderen meestal doen. Behalve deze had hij duizenden manieren om de mensen geld uit hun zakken te kloppen. Hij kende voor alles wel een gebed: voor vrouwen die kinderloos waren, voor vrouwen die moesten gaan baren, voor vrouwen die ongelukkig getrouwd waren, dat hun mannen van hen mochten gaan houden. Hij kon zwangere vrouwen voorspellen of het een zoon of een dochter zou worden. En waar het om medische zaken ging, zei hij dat Galenus nog niet de helft had geweten van wat hij wist tegen kiespijn, flauwten en andere vrouwenkwalen. Uiteindelijk kon niemand hem vertellen aan een of andere ziekte te lijden, of hij zei: